

KOHTLA-JÄRVE LASTEAED KAKUKE

ÕPPEKAVA

SISUKORD

1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA	3
1.1. ÜLDINFO	3
1.2. LASTEAIA ERIPÄRA	3
1.3. LASTEAIA VISIOON	4
1.4. LASTEAIA MISSIOON	4
1.5. LASTEAIA PÕHIVÄÄRTUSED	4
2. LASTEASUTUSE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED	5
2.1. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID	5
2.2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED	5
2.3. ÕPIKÄSITUS	5
3. ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖS KASUTATAVAD METOODIKAD JA LÄHENEMISED	7
3.1. TERVIST EDENDAVATE LASTEAEDADE (TEL) VÖRGUSTIKUST	7
3.2. "KIUSAMISEST VABA LASTEAED"	8
3.3. TEHNOLOOGIAHARIDUS	9
3.4. PILOOTPROJEKT „PROFESSIONAALNE EESTIKEELNE RÜHMAÕPETAJA VENE ÕPPEKEELEGA RÜHMAS“	10
4. LASTEASUTUSE ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ KORRALDUS	11
4.1. LASTEAIA ÕPPEAASTA	11
4.2. LASTEAIA AASTA TEGEVUSKAVA	11
4.3. RÜHMADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KAVANDAMINE	12
4.4. LIITRÜHMA TÖÖ KORRALDAMISE ALUSED	13
4.5. LASTEAIA E-KESKKOND ELIIS	14
5. EELDATAVAD ÜLDOSKUSED VANUSERÜHMADE KAUPA	15
5.1. MÄNGUOSKUSED	15
5.2. TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED	16
5.3. SOTSIAAALSED OSKUSED	17
5.4. ENESEKOHASED OSKUSED	18
6. VALDKONDADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA SISU NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL VANUSETI	20
6.1. VALDKOND <i>MINA JA KESKKOND</i>	21
6.2. VALDKOND <i>KEEL JA KÕNE</i>	24
6.3. VALDKOND <i>EESTI KEEL KUI TEINE KEEL</i>	25
6.4. VALDKOND <i>MATEMAATIKA</i>	27
6.5. VALDKOND <i>KUNST</i>	29
6.6. VALDKOND <i>MUUSIKA</i>	31
6.7. VALDKOND <i>LIIKUMINE</i>	32
7. LAPSE ARENGU HINDAMINE	34
7.1. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED	34
7.2. ARENGUVESTLUS	35
7.3. KOOLIVALMIDUSE HINDAMINE	35
8. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	36
9. LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	37
10. LASTEAIA ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	38
LISAD	

1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

1.1. ÜLDINFO

Kohtla-Järve Lasteaed Kakuke on munitsipaallasteasutus.

Lasteaed tegutseb alates 1963 aastast.

Lasteaed asub Ida-Virumaal, Kohtla-Järve Ahtme linnaosas.

Aadress: Lehola 14, Kohtla-Järve 31025, Ida-Virumaa.

Lasteaed omab koolitusluba nr 9.5-8/18/7490, mis on välja antud 27.12.2017.a. ministri käskkirja nr 376 alusel.

Lasteaia töötab 4 rühma.

Õppekeel: 2018. aastal alustas lasteaed tööd pilootprojekti „Professionaalne eestikeelne rühmaõpetaja vene õppekeele rühmas“ järgi, mida toetab Haridus- ja Teadusministeerium. Pilootprojekti põhimõtetest lähtuvalt toimus õppe- ja kasvatustegevus kolmes rühmas eesti ja vene keeles. Alates 1. septembrist 2023. aastast on pilootprojekti rühmas Vikerkaar õppekeeleks eesti ja rühmades Mesilased ja Tilgakesed on õppekeeleks eesti-vene ning sõimerühmas Päikesekiired vene keel.

2009. aastal liitus lasteaed Tervist Edendavate Lasteaedade (TEL) võrgustikuga (tunnistus nr.133), mille eesmärk on laste, personali ja lastevanemate terviseteadlikkuse tõstmine. Iga-aastane terviseedenduse töökava on lõimitud lasteaia aasta tegevuskavasse.

2013. aastal liitus lasteaed MTÜ Lastekaitse Liidu programmiga "Kiusamisest vaba lasteaed". Kiusamisvastast programmi rakendatakse kahes rühmas, kus õpetajad õpetavad ja julgustavad lapsi hoolivalt ja viisakalt käituma.

Alates 2015. aastast on lasteaed osalenud SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK) poolt korraldatud projektides, mille abil kujundatakse lastes keskkonda hoidvat ja säästvat mõtteviisi.

Aastatel 2017 - 2022 on lasteaed osalenud Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutuse (HITSA) poolt korraldatud ProgeTiigri seadmete soetamise taotlusvoorudes, mille kaudu edendame lasteaia innovaatilist digitehnoloogia ja robotika suunda. Lapsed kasutavad õppetegevuses Bee-Bot roboteid, LEGO Education WeDo 2.0 ja Matatalab komplekte, Dash ja Dot Wonder robotikakomplekte, Ozobot Bit stardikomplekti ja Qobo robot + Qobo matemaatika laiendus (eestikeelne) robotikakomplekti ning saavad baastadmisi programmeerimisest.

2018. aastal alustas lasteaed tööd pilootprojekti „Professionaalne eestikeelne rühmaõpetaja vene õppekeele rühmas“ järgi, mida toetab Haridus- ja Teadusministeerium. Seoses sellega toimub õppe- ja kasvatustegevus kolmes rühmas eesti ja vene keeles.

Lasteaed võimaldab lastele kõnekorrektsiooniks vajadusel logopeedi abi. Logopeed on välja selgitanud logopeedilist abi vajavad lapsed ja viib läbi kõnearendust. Laste alushariduse omandamise toetamiseks teeme koostööd Rajaleidja Ida-Virumaa keskusega.

Alates 2022 aastast korraldab lasteaed eesti rahvatantsu tegevusi, kus laps tunneb huvi eesti rahva kultuuri ja tantsutraditsioonide vastu.

Lasteaia on välja kujunenud omad traditsioonid, mis muutuvad vastavalt ajale ja võimalustele ning annavad lastele ja nende peredele võimaluse koos kvaliteetselt aega veeta.

1.2. LASTEAIA ERIPÄRA

- (1) Väike sõbralik lasteaed;
- (2) Lapsele parim õpikeskkond;
- (3) Terviseedendus ja tervisliku eluviisi kujundamine

1.3. LASTEAIA VISIOON

Rõõmsate mälestustega terve, loov ja tegus, alushariduse omandanud laps lasteaiast kooli.

Lasteaed teeb kõik, et laps saaks täiskasvanuna öelda:

„Kõik, mis ma tegelikult teadma pean, omandasin ma lasteaias” (Robert Fulghum)

1.4. LASTEAIA MISSIOON

Lapse arengut toetav, kodu ja kodukoha loodust ning kultuuri ja traditsioone väärtustav lasteaed, mis tagab tulevase Eesti Vabariigi kodaniku mitmekülgse arengu, arvestades ka tema perekultuuriga.

1.5. LASTEAIA PÕHIVÄÄRTUSED

HOOLIVUS - käitume kõigi suhtes hoolivalt ning märkame iga lapse isikupära. Loomes lasteaias heasoovliku, üksteist arvestava, mõistva ja toetava õhkkonna.

TURVALISUS - loome lasteaias kõigile turvalise keskkonna, mis toetab igakülgset füüsilist, vaimset ja emotsionaalset arengut. Märkame ja toetame kaaslast oma kõrval.

TERVIS - väärtustame tervislikku käitumist: eluviisi ja toitumist, positiivsust, kehalist aktiivsust ning tegevusi õues. Tegevused TEL (Tervist Edendav Lasteaed) kuuteemade järgi.

KESKKONNATEADLIKKUS - avastame ja uurime ümbritsevat loodusmaailma, imetleme tema ilu ja erilisust igal aastaajal, käitume keskkonnasõbralikult ja säästlikult. Äratame lastes huvi taimede hoolitsemise vastu lasteaia miniaias. Mõistame, et inimene on looduse osa.

KOOSTÖÖ - teeme tulemuslikku ja rahulolu pakkuvat koostööd, mis põhineb partnerlusel, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel ning toetab lasteaia ja laste arengut.

VARANE KEELEÕPE - loome keelekeskkonna, kus laps õpib rõõmuga suhtlema läbi igapäevategevuste eesti keeles, hoiame ja tutvustame eesti traditsioone ning kultuuri.

2. LASTEASUTUSE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED

2.1. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös.

Üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujunevad lapsel:

- (1) terviklik ja positiivne minapilt;
- (2) ümbritseva keskkonna mõistmine;
- (3) eetiline käitumine, esmased tööharjumused;
- (4) õiged väärtushinnangud;
- (5) kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest;
- (6) mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused, mis tagavad koolivalmiduse saavutamise.

2.2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED

Lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse korraldamise põhimõteteks on:

- 1) lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine;
- 2) lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine;
- 3) lapse loovuse toetamine;
- 4) mängu kaudu õppimine;
- 5) humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine;
- 6) lapse arengut ja sotsialiseerimist soodustava keskkonna loomine;
- 7) lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine;
- 8) üldõpetusliku tööviisi rakendamine;
- 9) kodu ja lasteasutuse koostöö;
- 10) eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted:

Lapsed on **loovad**, õppides mängu kaudu.

Lapsed **hoolivad** kaaslastest, täiskasvanutest ja ümbritsevast keskkonnast.

Lastel on teadmised **turvalisuse, tervislike eluviiside** sh. tervisliku toitumise ja liikumise vajalikkusest.

Laste arengut toetavad kodu ja lasteasutuse **koostöö**.

Lapsed väärtustavad eesti **kultuuritraditsioone** ja arvestavad teiste kultuuride eripäraga.

2.3. ÕPIKÄSITUS

Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu.

Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima.

2.3.1. Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust:

- 1) kavandada oma tegevust, teha valikuid;
- 2) seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega;
- 3) kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;
- 4) arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle;
- 5) hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;
- 6) tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega.

2.3.2. Meie lasteaias toimub õppe- ja kasvatustegevus:

Mängu kaudu – mäng on koolieelses eas lapse põhitegevus, mis vastab tema vajadustele ja toetab isiksuse terviklikku arengut. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuste eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Turvaliselt - lasteaed on turvaline koht koosmängimiseks, uute teadmiste saamiseks, eneseväljendamiseks, tunnustuse saamiseks, samuti turvaline koht vigade tegemiseks ja vigadest õppimiseks.

Tervislike eluviiside harjumusi kujundades - õpetaja loob lastele töö-, õppimise- ja mängukeskkonna, mis on tervist säästev ja tervist toetev, kus lapsed saavad teadmisi tervisest (nii füüsiline, vaimne kui ka emotsionaalne ja sotsiaalne) ning arenevad eluks vajalikud toimetulekuoskused.

Lõimitult – õppe- ja kasvatusprotsess on rajatud erinevate valdkondade teadmisi ühendavatele tegevustele, mis lõimitakse kuuteema abil. Ühte konkreetset teemat käsitletakse mitmete tegevuste kaudu: ettelugemine, jutustamine, rollis olemine, ehitamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, kunsti tegevus, laulmine, liikumine jne. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest.

Järjepidevust arvestades - laste igakülgset arengu toetamisel kasutame põhimõtet: kergemalt raskemale, lihtsamalt keerulisemale, lähemalt kaugemale.

Lapse individuaalsust arvestades - iga laps on erinev, erinedes nii oma omaduste, võimete kui ka arengutempo poolest.

Paindlikult - õppe- ja kasvatusprotsessi kavandab õpetaja lähtudes lapse arengust, samuti lapsevanema soovidest ja lasteasutuse võimalustest. Õpetaja teeb valiku meetoodiliste lahenduste ja tegevuste sisu osas.

Lapsekeskselt – õpetaja on lapse arengut toetava keskkonna looja, ta pakub lastele palju võimalusi harjutada, katsetada, kogeda, avastada, uurida, vaadelda ning rakendada oskusi ja teadmisi mitmel viisil ja erinevates olukordades. Õppe- ja kasvatustegevused kavandatakse täiskasvanute ja laste huvide "kompromissina".

Koostöös lapsevanemaga - perekond kannab peamist vastutust lapse kasvatamise, hoolitsuse ja arengu eest. Õpetajad austavad perekonna kasvatuspõhimõtteid ja teevad lapsevanemaga lapse arengu ja õppimise soodustamiseks koostööd, mis toetub vastastikusele usaldusele ja lugupidamisele ning avatud dialoogile.

Eesti rahvakultuuri arvestades – õpetaja loob õppe- ja kasvatusprotsessi läbi viies lastele võimalused tutvuda eesti rahvakultuuriga (rahvalaulud, rahvakalendri tähtpäevad, muinasjutud, muistendid, mõistatused, vanasõnad, rahvamängud, -tantsud, -pillid, -kunst jm) ning teeb kõik selleks, et lapsed õpiksid rahvakultuuri traditsioone hoidma ja väärtustama.

Lapse loovust toetades – lastele on loodud võimalused valikuid teha, ise otsustada, et areneks oskus lahendada probleeme, saavutada soovitud tulemus, luua ja teostada ideid nii igapäevategevustes kui ka kunstivaldkondades.

3. ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖS KASUTATAVAD METOODIKAD JA LÄHENEMISED

3.1. Tervist edendavate lasteaegade (TEL) võrgustikust

Tervis on täieliku füüsilise, vaimse ja sotsiaalse heaolu seisund, mitte ainult haiguse või nõtruse puudumine (Maailma Terviseorganisatsiooni definitsioon aastast 1946).

Lasteaialapsi ja lasteaiaaialisi lapsi silmas pidades väärivad eelkõige nimetamist tervise järgnevad tahud:

- ❖ Füüsiline tervis, mis on seotud kehaga, haigust vältendava diagnoosi puudumisega.
- ❖ Vaimne tervis, mis väljendub lapse positiivses eneseväärtustamises ja tema kindlustundes tulla toime.
- ❖ Emotsionaalne tervis, mis tähendab võimet väljendada oma tundeid, arendada suhteid teistega, tunda heasoovlikkust ja armastust ning vastata samaga.
- ❖ Sotsiaalne tervis, mis avaldub tundes ja teadmises, et last toetavad vanemad, sõbrad, et ta on kaasa haaratud tegevustesse ja mängudesse.

Terviseedendus on inimese tervist väärtustava ja soodustava käitumise ning eluviisi kujundamisele ja tervist toetava elukeskkonna sihipärasele arendamisele suunatud tegevus.

Terviseedenduse lõppeesmärgiks on rahva elukvaliteedi parandamine ja tervise väärtustamine.

L.Varava „Terviseedendus lasteaiaas“ 2003 põhjal

Missioon:

1. Suunata lapse arengut ja tervist positiivselt mõjustavate erinevate tegevuste kaudu ja kujundada keskkond, mis arendab ja tugevdab tervist.
2. Tervisealased ennetustegevused

Tervist edendavate tegevuste valdkonnad:

1. Koostöö arendamine ja tugevdamine laste ning lasteaia personali tervise nimel kõigil tasanditel
2. Lapse arengule ja tervisele soodsate tingimuste loomine
3. Lapse arendamine ja tervisliku eluviisi kujundamine

Terviseedenduse toetamine meie lasteaiaas:

1. Järjepidevad tegevused ja üritused laste tervise arengu toetamiseks;
2. Menüü koostamisel järgitakse mitmekesise ja tervisliku toitumise põhimõtteid;
3. Töötajate osalemine terviseedendamise koolitustel;
4. Osalemine TEL koolitustel ja üritustel nii laste kui töötajatega.

Lasteaia aasta TEL- tegevuskava

Lasteaiaas on moodustatud TEL- meeskond, kelle eestvedamisel ja juhtimisel toimub tervist edendav tegevus. TEL - meeskond koordineerib TEL-suunalist aasta planeerimist ja organiseerimist, mis omakorda arutatakse läbi ja kooskõlastatakse pedagoogilises nõukogus. TEL - tegevused viiakse läbi vastavalt kuu temaatilises plaanis olevate TEL-üritustega. TEL - tegevused ja TEL – teemad määratakse lasteaia aasta tegevuskavas. Igal aastal toimuvad järgmised TEL -üritused: *piimapäev, õunakoogi pidu, turvapäev, rahvusvaheline kallistamisepäev, ülemaailmne veepäev, südamenädal, ülemaailmne keskkonnapäev.*

3.2. "KIUSAMISEST VABA LASTEAED"

Kohtla-Järve Kakuke Lasteaed on läbinud MTÜ Lastekaitse Liidu projekti "Kiusamisest vaba lasteaed" koolituse ja omab õigust kasutada antud metoodikat (sertifikaat). Organisatsioon Red Barnet ja Taani kroonprintsessi Mary Fond on välja töötanud ennetava kiusamisvastase programmi lasteaedadele ja algklassidele. Eestis on metoodika maaletoojaks ja projekti elluvijaks MTÜ Lastekaitse Liit.

Esimese rühmana alustas metoodika kasutamist Mesilased rühm septembris 2013. Rühm Tilgakesed alates sügisest 2016 a. Rühmaõpetajad viivad läbi teematilisi vestlusi, kasutades antud metoodikat.

PROGRAMMI „KIUSAMISEST VABAKS“ EESMÄRK ON luua lasteaia laste vahel üksteist arvestav ja kaasav suhe, luua kiusamist ennetav käitumiskultuur, kus suhtutakse üksteisesse sallivalt ning austavalt. Oluline on, et lapsed hoolivad üksteisest, kiusamise korral sekkuvad ja kaitsevad kaaslast, kes ise seda ei suuda.

Programm põhineb 4 inimlikul väärtusel: sallivus, austus hoolivus ja julgus.

Sallivus – näha ja arvestada lasterühmas esinevaid erinevusi, kohelda kõiki võrdselt. Näha nii erinevusi kui ka tugevusi üksiku lapse kui kogu rühma jaoks.

Austus – suhtuda austusega rühma kõigisse lastesse, olla kõigile hea kaaslane. Väärtustada erinevusi, erinevaid isiksusi ja kombeid.

Hoolivus – väljendada huvi, empaatiat, hoolivust ja abivalmidust kõikide laste vastu, hoolimata nende vanusest.

Julgus – olla julge ja hea kaaslane, kes astub ebaõigluse vastu ning jääb endale kindlaks.

Programmil on 3 sihtgruppi: lapsed, lapsevanemad ja lasteaia töötajad.

Programm järgib põhimõtteid:

Täiskasvanud vastutavad laste seas toimuva kiusamise eest.

Kiusamisega tuleb tegeleda ennetavalt.

Kiusamisvastase töö uus sihtrühm on kiusamise pealtvaatajad.

SÕBER KARU

Kampaania sümboliks olev mängukaru (buddy bear) pärineb Austraalia organisatsioonilt The Alannah and Madeline Foundation. Mängukarud on igihaljad läbi põlvkondade ning tuntud üle maailma paljudes erinevates kultuurides. Mängukaru sümboliseerib turvalisuse, helluse ja sõpruse tunnet ning seostub lasteaialastele üksteisest hoolimisega.

3.3. TEHNOLOOGIAHARIDUS

Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimiseks on lasteaias kasutusel erinevad digivahendid: sülearvutid, tahvliarvutid, 128GB iPadid, Smart tahvliid, projektorid, Lego WeDo 2.0 robotite komplektid ja robotid. Eesti keele õpetajad läbisid pilootprojekti "Professionaalne eestikeelne rühmaõpetaja vene õppekeele rühmas" raames programmi „Eesti keel lasteaiastele“ (iPad 128GB) ning kasutavad seda töötades lastega individuaalselt. Lasteaias töötatakse HITSA projekti raames Bee-Bot robotitega, Qobo robotitega, LEGO Education WeDo 2.0, Matatalabi põhikomplektiga, Dash ja Dot Wonder robootikakomplektiga ja Ozobot Bit stardikomplektiga. Tänu HITSA tegevustele tunneb laps aktiivset huvi programmeerimise vastu ja omab algteadmisi robotite juhendamisest.

Digivahendeid kasutatakse õppetegevuste läbiviimiseks ning digipädevuse tõstmiseks. Digipädevus on suutlikkus lahendada õppetöös ettetulevaid probleeme digitehnoloogia abil (allikas: Digitehnoloogia sõnastik, 2021). Lasteaia üheks õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtteks on laste digipädevuse alusoskuste kujundamine. Õppijate digipädevusmudeli aluseks on Euroopa Komisjoni koostatud rahvusvaheline digipädevuse raamistik DigComp. Õppijate digipädevusmudelis kirjeldatakse baasoskusi viies valdkonnas (digipädevus.ee): info- ja andmekirjaoskus; suhtlus ja koostöö digikeskkonnas; digisisu loomine; digiturvalisus; probleemilahendus. *Õppijate digipädevusmudel ja hindamiskriteeriumid* (Lisa 1).

Pädevusmudeli osaoskuste üldine kirjeldus:

Sisuloom: lapsed loovad koos õpetajaga digitaalset sisu, väljendavad end loominguliselt kasutades IKT võimalusi (pildid, tekstid, multimeediumite loomine);

Suhtlemine: lapsed kasutavad e-keskkondi (gmail, Skype) suhtlemaks sõpradega. Sellega koos õpitakse ja jagatakse oma loomingut-fotosid, pilte, videosid;

Probleemilahendus: lapsed kasutavad digivahendeid koos õpetajaga (fotoaparaat, nutitelefon, arvuti, tahvelarvuti). Arendatakse kriitilise mõtlemise oskust (mis vahendeid mille jaoks kasutatakse ning mida need võimaldavad teha). Harjutatakse probleemilahendamise oskusi, mis kaasnevad tehnoloogia kasutamisega;

Turvalisus: lapsed tutvuvad IKT vahendite turvalise kasutamisega. Programm „Turvaliselt internetis“ (turvalise interneti päev);

Tehnoloogia: lasteaias õpitakse tundma tehnoloogilisi vahendeid ja programme ning seda, mida on võimalik nendega teha (nt robootika, interaktiivne tahvel, tahvelarvuti).

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkideks on, et laps:

- (1) oskab kasutada digivahendeid;
- (2) areneb koostöö- ja suhtlemisoskus, hoolivus kaaslaste suhtes ja grupis tegutsemisoskus;
- (3) kasutab loogilist ja loovat mõtlemist;
- (4) tunneb huvi eesti keele vastu;
- (5) areneb ja rakendub loovus ja kujutlusvõime;
- (6) tunneb rõõmu innovaatisest õppimisest.

Töövormid lasteaias:

- (1) Planeeritud tegevused (kui integreeritud õppe/tegevuse osa);
- (2) Individuaalne töö õpetaja paaris koos lapsega või alarühmades;
- (3) Pika- ja lühiajalised projektid, milles osalejateks võivad olla: õpetaja, lapsed ja vanemad;
- (4) Igapäevane iseseisev konstrueerimine, mäng vabal ajal;
- (5) Konkursid, viktoriinid, näitused, seminarid.

3.4. PILOOTPROJEKT „PROFESSIONAALNE EESTIKEELNE RÜHMAÕPETAJA VENE ÕPPEKEELEGA RÜHMAS“

Septembrist 2018 alustasime tööd pilootprojektis „Professionaalne eestikeelne rühmaõpetaja vene õppekeelega rühmas“, mida toetab Haridus- ja Teadusministeerium. Projektiga on liitunud kolm rühma.

PROJEKTI EESMÄRGID:

- 1 Kõigile lastele on tagatud võrdsed võimalused alushariduses, sh õpetajate keeleoskus ja professionaalsus eesti keele õppe toetamisel.
- 2 Lapsed omandavad lasteaia lõpetamisel eesti keele oskuse, mis on lähtealuseks põhihariduse omandamisel.

Lasteaias töötab kolm eestikeelset rühmaõpetajat. Kahes rühmas töötab eestikeelne õpetaja iga päev koos venekeelse õpetajaga aktiivselt õppe- ja kasvatustegevuse ajal. Eestikeelne õpetaja viib tegevusi läbi ainult eesti keeles, ning venekeelne õpetaja toetab eestikeelset õpet ja laiendab laste silmaringi vene keeles. Eestikeelne õpetaja töötab eesti õppekeelega rühmas koos kvalifikatsioonile vastavate õpetajatega (sh eesti keele oskuse tase) ning õppetegevus toimub ainult eesti keeles. Tegevused lähtuvad õppe- ja kasvatustegevuse aasta tegevuskavast ja õppekavast. Rühmameeskond püstitab koos ühtsed eesmärgid, planeeritakse ja analüüsitakse tegevusi. Õpetajad arvestavad lapse individuaalsust ja tema arengu potentsiaali. Eesti keele õpetamine toimub lõimitud tegevuste läbi, ning kõigil režiimihetkedel (näiteks jalutuskäigul - vaatlus, õuemängud, vestlused).

Õpetajad lepivad omavahel kokku, kuidas toimub õppimine:

- terve rühmaga
- väikeste rühmade kaupa
- individuaalselt (töö iPadiga, õppevahenditega).

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkideks on, et laps:

- (1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- (2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- (3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- (4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtluses;
- (5) tunneb huvi lugemise-kirjutamise vastu, omandab lugemise-kirjutamise alusoskused.

Pilootprojekti järgi töötavad rühmad teevad koostööd muusika- ja liikumisõpetajaga, repertuaaris on eestikeelsed laulud ja mängud. Lapsed ja õpetajad tantsivad muusikaõpetaja juhendamisel eesti rahvatantse. Kevadel, teatrinädala raames esitavad lapsed eestikeelseid näidendeid.

Erilist tähelepanu pööratakse lasteaias Eesti riiklike ja rahvakalendri tähtpäevade tähistamisele, mis toimuvad eestikeelsete rühmaõpetajate või muusikaõpetaja juhendamisel.

Lapsed osalevad haridusprogrammides väljaspool lasteaeda (Tagavälja talus, Iisaku muuseumis, Rakvere muuseumides, Kohtla-Järve raamatukogus jne.) Programmide keel eesti või eesti-vene / mis võib sõltuda programmi sisust.

4. LASTEASUTUSE ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ KORRALDUS

4.1. LASTEAIA ÕPPEAASTA

Lasteaed korraldab õppe- ja kasvatustegevust õppeaastate kaupa.

Õppeaasta algab 01. septembril ja lõpeb 31. augustil, suveperioodil 01. juunist kuni 31. augustini toimub õppetöö projektõppe meetodil ning põhirõhk on mängulistel õuetegevustel.

4.2 LASTEAIA ÕPPEAASTA TEGEVUSKAVA

Lasteaia õppeaastal on üldeesmärgid, millest lähtuvalt koostatakse tegevuskava.

Lasteaia õppeaasta tegevuskava koostamisel lähtutakse lasteaia arengukavast, õppekavast ja lasteaia eelmise aasta sisehindamise tulemustest. Lasteaia tegevuskava arutatakse läbi ja kooskõlastatakse pedagoogilises nõukogus.

Lasteaia õppeaasta tegevuskava kinnitab direktor ning seda tutvustatakse lastevanematele hoolekogus ja rühma koosolekutel.

Tegevuskavas määratakse kindlaks:

- (1) arengustrateegia (visioon, missioon, põhiväärtused)
- (2) õppeaasta üldeesmärgid;
- (3) õppeaasta tegevuskava;
- (4) õppeaasta temaatiline tegevuskava kuude lõikes;
- (5) ühisürituste kava/ kuuplaan (traditsioonilised üritused; näitused, teatrid; TEL –teemad, tegevused; koostöö lastevanematega; tegevustele määratakse üks või mitu vastutajat (lisa 2).

Lastele ürituste (kaugemad õppekäigud, ekskursioonid jne.) organiseerimisel lähtutakse käsitlusele tulevatest teemadest, laste vanusest ja lastevanemate soovidest ning lasteaia traditsioonilistest üritustest, milleks on

- ❖ *Tarkusepäev*
- ❖ *Tere, sügis*
- ❖ *Isadepäev*
- ❖ *Mardipäev/ Kadripäev*
- ❖ *Jõuluaeg (1.advend, jõululaat, rühmade jõulupeod)*
- ❖ *Lasteaia Kakuke sünnipäev /sõbrapäev lasteaias*
- ❖ *Eesti Vabariigi aastapäev*
- ❖ *Vastlapäev*
- ❖ *Printsessi pidu*
- ❖ *Emakeelepäev*
- ❖ *Naljapäev*
- ❖ *Emadepäev*
- ❖ *Lõpupidu*
- ❖ *Liikumispäev õues*
- ❖ *Lastekaitsepäev*

Töö ja eesmärkide täitmise põhjalik analüüsimine ja hinnangu andmine toimub õppeaasta lõpul pedagoogilises nõukogus. Analüüsist tulenevalt tehakse ettepanekud järgmise õppeaasta tegevussuundade ja eesmärkide osas. Aruande lasteaia õppeaasta tegevuskava täitmise kohta koostab direktor.

4.3. RÜHMADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KAVANDAMINE

4.3.1. Rühmade päevakava

Õppe-ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päeva rütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ja pedagoogi kavandatud õppe-ja kasvatustegevused. Päevakava koostamisel peetakse silmas laste arenguvajadusi, laste vanuserühma. Lapsed peavad viibima sõltuvalt ilmastikust 1-2 korda päevas õues. Päevakavas võimaldatakse lastele päevas kaks tundi puhkeajaga valikuvõimalusega une või muu vaikse tegevuse vahel.

Rühmade päevakavasid korrigeeritakse (koostatakse) õppeaasta alguseks vastavalt rühma laste vanusele tervishoiutöötaja ja pedagoogide poolt (lisa 3).

Päevakavad kinnitab lasteaia direktor käskkirjaga õppeaasta algul.

Seoses rühmade ühendamise suveperioodiks tohib nimetatud ajavahemikuks tervishoiutöötaja nõusolekul ja lasteaia direktori kinnitamisega muuta päevakavasid.

4.3.2. Rühma õppeaasta tegevuskava

Iga rühma meeskond koostab koostöös muusika-liikumisõpetaja ja lastevanematega õppeaasta alguses rühma tegevuskava, võttes aluseks eelneva õppeaasta aruande, lasteaia õppekava, jooksva õppeaasta eesmärgid, rühma laste ealised iseärasused ja huvid.

Rühma tegevuskava sisaldab:

- (1) arengustrateegiat (visioon, missioon, põhiväärtused)
- (2) lasteaia õppeaasta üldeesmärgid;
- (3) rühma õppe- ja kasvatustöö põhimõtteid;
- (4) rühma päevakava;
- (5) õppeaasta temaatilist tegevuskava kuude lõikes;
- (6) õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid (mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, liikumine, eesti keel kui teine keel);
- (7) lapse arengu hindamist;
- (8) koostööd lastevanematega rühmas.

Rühma aasta tegevuskavad koostatakse arvutis.

Õppe- ja kasvatustegevuse tegevuste planeerimine rühmades toimub kuude kaupa ELIIS süsteemis õppeaasta temaatilise tegevuskava alusel.

Õppe- ja kasvatusprotsessis käsitletakse erinevaid teadmisi ja tegevusi, lähtudes järgmistest valdkondadest:

- (1) mina ja keskkond
- (2) keel ja kõne
- (3) matemaatika
- (4) eesti keel kui teine keel;
- (5) kunst
- (6) muusika
- (7) liikumine
- (8) digipädevused

Kõiki valdkondi ühendab valdkonna *mina ja keskkond* kuutemaatika ja selle sisu (lisa 4). Kuu teema sisu valikul toetutakse lähiümbrusele, looduslikule aastarütmile, rahvakalendri tähtpäevadele, ühiskondliku elu nähtustele, laste huvidele vms. Oluline on, et laps saab üht teemat kogeda erinevate meeltega ning kasutab ühes või teises valdkonnas õpitut ka teistes tegevustes ja olukordades. Nii

käsitletakse lapse elu ja ümbritseva keskkonna teemasid loogilises järjekorras ning üks tegevus tuleneb teisest ja kutsub esile järgmise. Õpetajad kavandavad ja viivad läbi lõimitud tegevusi, lõimides erinevaid valdkondi õppe- ja kasvatustegevusi (näiteks keel ja kõne+kunst+liikumine).

Muusika- ja liikumistegevused toimuvad kindla, kinnitatud ajakava järgi (saali kasutamine lisa 5). Liikumisõpetaja ja muusikaõpetaja viivad üks kord nädalas läbi rütmikat (3-7 aastastele lastele). Muusikaõpetaja viib läbi rahvatantsu ringi. Liikumistegevust viib liikumisõpetaja üks kord nädalas läbi õues. Soojal aastaajal (mai-september) viivad õpetajad põhitegevusi läbi lasteaia territooriumil.

Rühma õppe- ja kasvatustegevused viiakse läbi turvalises ja esteetilis keskkonnas ning individuaalseid ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas.

4.3.3. Rühma õppeaasta tegevuskava koostamine

Rühma tegevuskava tutvustatakse ja koostatakse lastevanematega sügisesel lastevanemate koosolekul. Kevadel antakse tegevuskava täitmisest lastevanematele tagasisidet.

Rühma tegevuskava koostatakse direktoriga (kokkulepitud ajaks). Rühma õppeaasta tegevuskava kinnitab direktor.

4.3.4. Rühma tegevuskava hinnang

Rühma tegevuskava ja eesmärkide täitmise põhjalik analüüsimine ja hinnangu andmine toimub rühma meeskonnas õppeaasta lõpul ning esitatakse ettenähtud kirjalikus vormis direktorile allkirjastamiseks (lisa 6).

4.3.5. Rühma kuuplaan

Igapäevane töö planeeritakse kuuplaanis, mille koostamisel osalevad õpetajad (rühma meeskond, liikumisõpetaja, muusikaõpetaja) ELIIS keskkonnas. Kuuplaanis planeeritakse teema ja õppe-kasvatustegevuse eesmärgid valdkonniti (lisa 7). Kuu eesmärkide täitmise taset analüüsitakse rühma meeskonna poolt iga kuu lõpul ja selle analüüsi tulemusi arvestatakse järgmise kuu eesmärkide ja tegevuse planeerimisel. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab õpetajatel teha vajadusel muudatusi. Rühma kuuplaani täidavad õpetajad enne kuu algust ja see on vanematele avatud. Rühma kuuplaani kinnitab direktor ELIIS keskkonnas kuu lõpus.

4.3.6. Rühma õppe-kasvatustöö päevik

Planeeritud tegevuste toimumise kohta peetakse igapäevaselt arvestust rühma õppe-kasvatustöö päevikus. Alates 2019 aastast on päevikud üle viidud elektroonilisse infosüsteemi ELIIS, mis pakub lasteaedadele innovaatilisi ning digitaalseid lahendusi õppetöö mugavamaks korraldamiseks. Õppe- ja kasvatustegevuse päevik on ametlik dokument, mille täitmine on kohustuslik ja korrektne. Suvekuudel täidavad õpetajad päevikut, olenevalt sellest millises rühmas nad töötavad. Lasteasutuse direktor kontrollib päeviku süstemaatilise täitmise.

4.3.7. Rühmas kasutatav õppekirjandus

Õppekirjanduse ja õppematerjalid valivad õpetajad vastavalt laste arengutasemele ja eale. Nemad järgivad ka rühma tegevuskava ja temaatilist aastakava (töövihikud, õpikud, lastekirjandus, muinasjutud jm.). Valitud õppekirjandus toetab planeeritud õppegevuste läbiviimist.

4.4. LIITRÜHMA TÖÖ KORRALDAMISE ALUSED

Liitrühmas võivad olla lapsed vanuses 1.5 -7 eluaastat.

Liitrühmade mikrokliima on lapse arengut igati soodustav, lapsel on iga päev võimalus suhelda erinevas vanuses lastega ning suhtlemistasandite mitmekesisus mõjub igati soodsalt laste sotsiaalsele arengule.

Liitrühmas on mõistetak, et abistamist vajavad enam nooremad lapsed, nii õpivad vanemad lapsed kannatlikkust, arusaamist. Samal ajal pole ka õpetaja üksi, abistajaid leidub suurtes seas alati.

Planeerimine ja tegevuste läbiviimine liitühmas on paindlik. Tuleb püüda kinni pidada sellest, et iga alarühmaga saaks nädala jooksul läbitud ettenähtud tegevuste liigid ning lapsed omandaksid eakohaseid oskusi ja teadmisi.

Teadmisi ja kogemusi antakse ja eesmärgid täidetakse kolmel erineval meetodil:

- (1) Kogu rühm tegeleb ühte liiki tegevusega, kuid igal vanusel on sisult ja raskusastmelt erinev ülesanne.
- (2) Tegevus toimub üheaegselt, kuid nooremal ja vanemal alarühmal on see erinev.
- (3) Tegevus toimub ainult ühe alarühmaga (teine alarühm mängib iseseisvalt või õpetajaabi juhendab neid).

Õppetegevuste algus võib olla kõikidele lastele üheaegne või järkjärguline. Tegevused, mis algavad üheaegselt, lõpevad harilikult noorematele lastele varem. Õpetamisvõtete valik sõltub ülesandest ja käsitletavast temast.

4.5. LASTEAIAS E-KESKKOND ELIIS

Alates 1. septembrist 2018 on lasteaias kasutusel elektrooniline infosüsteem ELIIS.

ELIIS on internetipõhine infosüsteem, mis on mõeldud kasutamiseks alusharidust pakkuvates asutustes, kuhu on koondunud kõik info, see on kiiresti leitav ja kättesaadav ning kogu protsess on paberivaba.

Dokumentatsiooni haldamises rakendatakse infosüsteemi:

- (1) Rühma tegevuskava (rühma õppe- ja kasvatustöö eesmärgid ja põhimõtted);
- (2) Rühma päevakava;
- (3) Rühma kuuplaan;
- (4) Rühma õppe-kasvatustöö päevik.

Rühmaõpetajad teavitavad lapsevanemaid ELIIS keskkonna kasutamisest ja ühenduse loomisest. Lasteaia e-keskkond ELIIS on avatud lapsevanematele.

5. EELDATAVAD ÜLDOSKUSED VANUSERÜHMADE KAUPA

Üldoskused on lapse arengut iseloomustavad suutlikused. Lapse areng võib individuaalselt suuresti varieeruda. Üldoskuste kujunemist toetavad kõikide õppe- ja kasvatustegevuste erinevate valdkondade sisude integreerimine.

Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:

- 1) mänguoskused;**
- 2) tunnetus- ja õpioskused;**
- 3) sotsiaalsed oskused;**
- 4) enesekohased oskused.**

Üldoskuste kasutusviisid on järgmised:

- (1) aitavad seada eesmärgi;
- (2) on õppe- ja kasvatustegevuste valiku aluseks;
- (3) aitavad hinnata õpisisu eakohasust;
- (4) toetavad lapse võimete mitmekülgset arendamist;
- (5) on lapse arengu hindamise abivahend.

5.1. MÄNGUOSKUSED

5.1.1. Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu ja mängu elemente kasutatakse kõikides tegevustes. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus. *Laps saab mängu kaudu positiivse õppimise kogemuse.*

Õppe- ja kasvatusteprotsessi planeerimisel ja läbiviimisel kasutatakse erinevaid mänguliike: õppemängud, liikumismängud, rolli- ja loovmängud, laulumängud, lauamängud, ehitusmängud, liiva- ja veemängud jne.

5.1.2. Mänguoskused vanuserühmade kaupa

<i>Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>
Mängib täiskasvanu juhendamisel	Tegutseb mängides vastavalt rollile	Oskab vaadelda ja oskab täita mängureeglit	Mängib meelsasti koos teiste lastega	Tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma
Lapse ja täiskasvanu koosmäng	Hakkab järjest rohkem mõistma mängu sümbolset tähendust, täpsemalt tajuma rolli	Püüab ennast mängus ise jälgida ja võrrelda oma käitumist teiste omaga	Laps on reegleid täites ja mängides iseseisvam, esikohal on mängu täpsus ja reeglite aus täitmine	Järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada

Hakkab tegelikkuses oma mängu-toiminguid võrdlema täiskasvanu omadega	Õpib mängima kõrvuti, segamata teisi ning ühendama koosmängus oma mängu huvi teiste huvidega	Täidab mängides erirolle, mängudesse ilmub võistlus-momente	Võistlusmängud lasterühmade vahel	Tunneb võistlusmängus rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust
Laps jätkab mängimist erineva mängumaterjaliga	Räägib erinevaid rolle mängides erineva hääletooni ja ilmekusega	Peidab ja otsib mänguasju ja esemeid	Võib ise valmistada mänguvahendeid	Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid

5.2. TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED

5.2.1. Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

5.2.2. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel. Õppimisele aitavad kaasa lapse enda aktiivsus, tegusus, elamuslikkus ja mäng. Õppimine põhineb lapse vahetul kogemusel.

5.2.3. Tunnetus- ja õpioskused vanuserühmade kaupa

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu	Keskendub tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotab oma tähelepanu	Oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid	Saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis- ruumilisest järjestusest	Saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna
Plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel, osaleb dialoogis; vajab oma tegevusele tagasisidet	Oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamiset, kuid autoriteetide toel	Reguleerib täiskasvanu abiga oma käitumist ja emotsioone, hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet	Kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet	Mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi
Keskendub tegevusele lühikeseks ajaks, tema tähelepanu ei ole veel püsiv	Laps on tegutsedes iseseisvama ega vaja otsest juhendamist	Keskendub huvipakkuvale tegevusele 15-20 minutit	Suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20-30 minutiks	Tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi
Ilmutab initsiatiivi ega pruugi lasta ennast juhtida. valikutes eelistab keerulisemaid tegevusi	Oluline on minakeskne kõne. Viib alustatu lõpuni	Suureneb võime koondada tähelepanu tehtavale tööle ning eirata kõrvalisi ärritajaid	Plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärgid ning üritab alustatud tegevused lõpetada	Kavandab ja korraldab oma igapäeva-tegevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni

Leiab tegutsemis-ajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga, täiskasvanu suunab lapse tegevust kõne kaudu	Tegutseb praktiliste situatsioonide ja kogemuste ning kujutluste kaudu	Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudses kui ka sarnases olukorras	Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudses kui ka sarnases olukorras	Tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi
Ta kasutab omandatud teadmisi sarnastes situatsioonides ja kontekstis	Oluliseks muutub emotsionaalne komponent ning kogemuse seostamine olemasolevate teadmistega	On uudishimulik ja innukas õppija ning tahab kogeda uusi asju, mida on kusagil näinud	Tegutseb paremini oma kogemuste najal, on loovam ja vilunud käelises tegevuses	Suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetata
Rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi	Liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi	Eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest	Suudab sortida objekte erinevatel alustel ning saab aru, et asjade hulk ja mass säilivad ka erinevates vormides	Rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel
Omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu	Omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetu emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu	Kasutab intuiitselt lihtsamaid meeldejätmise viise	Kasutab meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajadust	Kasutab materjali meelde-jätmiseks kordamist

5.3. SOTSIAALSED OSKUSED

5.3.1. Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest. Peamine osa laste sotsiaalsest arengust toimub *suheldes oluliste täiskasvanute ja eakaaslastega*. Need suhted omakorda aga asetsevad laiemas sotsiaalses kontekstis, kultuuris ja ühiskondlikes organisatsioonides. Lasteaed on kodu kõrval teine väga oluline lapse sotsiaalse arengu kujundajana. Lasteaia psühho-sotsiaalne keskkond, mida õpetajad loovad, moodustab raamistikku sellele, kuidas lapsed hakkavad käituma üksteise suhtes ning kuidas areneb lapse arusaamine sellest, mis on lubatud, mis mitte. Kui laps mängib eakaaslastega, siis toimub suhtlemine võrdsega ning laps saab kogemuse, mida tal kuskilt mujalt võimalust saada ei ole. Lapse võime luua positiivseid suhteid kaaslastega on väga oluline sotsiaalse arengu komponent.

5.3.2. Sotsiaalsed oskused vanuserühmade kaupa

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad	Väljendab verbaalselt lihtsamaid	Hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid	Tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja	Püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid

tunded ja emotsioonid	emotsioone, oma soove ja seisukohti		seisukohti ning	Oma käitumises ja vestluses
Tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus	Osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale	Laps hakkab rohkem huvituma elust väljaspool perekonda, kuigi kodu ja vanemad on talle endiselt väga tähtsad	Eelistab omasoolisi mängukaaslasi; kujunevad esimesed sõprus-suhted	Tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu
Tema enesekindlus on kõikuv; enesekindluse saavutamiseks vajab ta turvalisust, tinnustust, rutiini ja reegleid	Saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses	Aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi; jälgib reeglite täitmist teiste poolt		Osaleb rühma reeglite kujundamisel
Väljendab tugevaid emotsioone, oma mina	Püüab teisi abistada ja lojutada, mängib meelsasti 1-2 lapsega	Naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust	Laps vajab sotsiaalset aktsepteerimist, talle läheb väga korda, mida teised temast arvavad	Oskab teistega arvestada ja teha koostööd
	Teistega koos suudab teha lihtsamat koostööd	Suhtleb sõbraga vabamalt kui täiskasvanuga	Sõlmib lihtsaid sõprussuhteid	Loob sõprussuhteid

5.4. ENESEKOHASED OSKUSED

5.4.1 Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist (lapse mina-pildi tekkimine, enesehinnang, eneseanalüüsi oskus).

Enesekohaseid oskuseid omandatakse järk-järgult, seetõttu on see lapsele ning teda suunavale täiskasvanule aeganõudev, kuid samas järjepidev õpetamise, õppimise ja harjutamise protsess. Oluline on sisendada lapsele järjekindlalt usku oma võimetesse ja ülesannetega toimetulekusse, *toetada tema eneseteadvuse arengut*. Eneseteenindamine eelkoolieas seostub elementaarsete hügieeni-, riietumis-, söömis- ja korraharjumuste kujundamise ja kinnistamisega kodus kui lasteaia.

5.4.2. Sotsiaalsed oskused vanuserühmade kaupa

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Lapsele on iseloomulikud tugevad emotsioonid	Tema meeleolud vahelduvad väga kiiresti. Kasutab oma emotsioone piiride	Laps hakkab mõistma, et erinevatel tunnetel on ka erinevad väljendused	Laps suudab teiste inimeste emotsioone paremini tajuda ja mõista, ning oma käitumises arvestada	Suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada

	kindlakstegemiseks			
	Laps võib olla enesekriitiline, aga samas uhke oma saavutuste üle	Ei hinda oma suutlikkust adekvaatselt	On oma tegevustes orienteeritud tunnustusele tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele	Kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi
Ta suhestab ennast ümbrusega, ning teab, kuidas teised inimesed temasse suhtuvad	Kombib piire, kasutades selleks oma emotsioone	Katsetab piire, kuid loobub pärast mõningast katsetamist või siis nõustub, et seda tuleb veel õppida	Laps seab endale eesmärged ja üritab neid ellu viia, kuid kompromisside tegemine valmistab veel raskusi	Oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele
Laps mängib lühikest aega üksi, kuid naudib kui täiskasvanu on läheduses	Mängib eakaaslastega, eelistades mängu, mida juhib autoriteet	Ta algatab ja hoiab üleval rollimängu rühmas	Laps naudib võistlusmänge ja võitmist	Algatab mängu ja tegevusi
Laps ei tunnetata ohtu		Laps tunnetab ohtu, teab kuidas ettevaatlikult käituda		Teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda
Laps saab hakkama enese-teenindamisega ja tal on kujunenud tualeti-harjumused	Laps saab hakkama enese-teenindamisega		Laps saab hakkama enese-teenindamisega	Laps saab hakkama enese-teenindamisega ja tal on kujunenud esmased töö-harjumused
Korra loomine on oluline, kuid vajab täiskasvanu juhendamist	Korra loomine on oluline, kuid vajab täiskasvanu juhendamist	Oskab koristada pärast mängu enda järelt	Hoiab oma kapi (riidekorvi) korras	Kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt

6. VALDKONDADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA SISU NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL VANUSETI

Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu ja korraldus esitatakse seitsmes valdkonnas:

- 1) mina ja keskkond;
- 2) keel ja kõne;
- 3) eesti keel kui teine keel;
- 4) matemaatika;
- 5) kunst;
- 6) muusika;
- 7) liikumine.

6.1. VALDKOND *MINA JA KESKKOND*

6.1.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

6.1.2. Valdkond *Mina ja keskkond* sisu:

I. Sotsiaalne keskkond

- 1) *Mina ja perekond*(mina ise, perekond, sugulased, kodu ja lasteaed, kool)
- 2) *Kodu ja kodumaa*(kodu, kodukoht, kodumaa)
- 3) *Mina ja kultuur*(eesti rahva kombed, teised rahvad Eestis ja mujal maailmas, üldinimlikud väärtused ja tunnustatud käitumisreeglid, sallivus ja demokraatia).
- 4) *Mina ja tervis* Terviseõpetus ja –kasvatus on eesmärgistatud järjepidev protsess. Tervisesõbralike harjumustekujunemist toetatakse sihipäraselt lasteaia igapäevatoimingutes ning tihedas koostöös lapsevanemaga.

Käsitletavad terviseeteemaade valdkonnad on: tervis ja tervise väärtustamine; tervislik toitumine; aktiivne liikumine; inimkeha tundmine (sh meeleelundite tundmine ja tervis); emotsioonid (sh toimetulek negatiivsete emotsioonidega); sallivus ja demokraatia; sotsiaalne ja vaimne tervis (sh uni ja puhkus); hügieen ja bakterite maailm, hammaste tervis; turvalisus ja ohutus (ruumides, õuealal, tänaval, looduses); tervisesõbralik/ohutu käitumine, tervist kahjustavate tegevuste vältimine; esmaabi algõpetus.

II. Looduskeskkond

- 1) *Mina ja loodus:* kodukoha loodus, elus- ja eluta loodus jne.

Loodus pakub igal aastaajal uskumatult palju avastamisrõõmu, selleks tuleb minna lihtsalt õue. Õuesõppes on olulisel kohal vahetu kogemine kõikide meeltega. Tulevad appi haistmine, maitsmine, kompimine, lisaks tervisliku liikumise abil kogetu.

2) *Mina ja elukeskkond*: muutused looduses, meie igapäevane ilmastik, aastaajad jne.

Aastaajaliste muutuste uurimisel-vaatlemisel, õppekäikude läbiviimisel. Loodusteamade käsitus toimub süsteemipärase aastaegade õpetamine kaudu, mis võimaldab tutvuda loodust iseloomustavate rütmiliste muutustega. Laps õpib märkama vastava aastaaja tüüpilisi tunnuseid ja sellega seotud inimese tegevuste muutumisi jne.

3) *Loodushoid*: inimese mõju loodusele, heaperemehelik käitumine.

Looduse ja keskkonna teemade kaudu kujundatakse ümbritsevasse keskkonda ja loodusesse säästvalt suhtuvat ja vastutustundlikku isiksust. Isiksust, kes oskab väärtustada ümbritsevat elu, iseennast ja teisi. Laps: adub, et tema tegevus mõjutab looduskeskkonda ja vastupidi; mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale.

III Tehiskeskkond

1) *Tehnika ja transport*: erinevad ehitised, kodutehnika, virtuaalkeskkond jms.

Koduloolisuse printsiipi järgides toimub tutvumine erinevate ehitistega, mis ümbritseb igapäevast keskkonda. Erinevates inimeste ehitatud keskkondades tuleb erinevalt käituda: kauplus, teater, kool, spordihall jne. Ehitiste, masinate ja sõidukitega (ühissõidukid, eriotstarbelised masinad jms) tutvumisel tuleb jälgida *ohutusnõudeid ja turvavarustust* (kiivrid, helkurid, turvavööd jne).

2) *Liiklus ja turvalisus*: transpordivahendid sh jalgrattad jms, ohutu liiklemine, turvavarustus jms. Liiklusõpetus on eesmärgistatud, süsteemne ja integreeritud protsess, mille tulemusena laps omandab ohutuks liiklemiseks (jalakäijana) vajalikud teadmised, oskused ja harjumused ning tutvub erinevate sõidu- ja transpordivahenditega.

Koolieelses eas toimub lapse ohutu käitumise põhitõdede omandamine *täiskasvanu (lapsevanema, õpetaja jt) eeskujul*. Täiskasvanute ülesandeks on harjumuste kujundamine, mis oleksid kogu elu jooksul lastele kasulikud. Lasteaia laps peab ennast tundma ohutult kodu ja lasteaia ümbruses - talle tuttavas keskkonnas. Samuti peab laps olema teadlik erinevatest liiklusvahenditest ja nende liikumise omapärast.

Liiklusõpetuses käsitletavat teemat on: sõidutee ületamine, ülekäigurada, valgusfoor, liiklusmärgid ja nende tähendused; liikluseeskiri; liiklusvahendite liigid, turvavarustuse kasutamise vajalikkus (helkur, kiiver, turvatool), jalgrattaga liiklemine, lasterühmaga liiklemine tänaval, ühissõidukis; liiklemine erinevates ilmastikuoludes.

Liiklusõpetuse üldeesmärgid, et laps:

- teab ja täidab ohutu liiklemise nõudeid, saab aru reeglite vajalikkusest;
- oskab liigelda oma lähiümbruses ohutusnõudeid täites;
- teab kuidas käituda õnnetuse korral;
- tunneb foori, kasutab ülekäigurada oskuslikult;
- suudab olla igapäevaselt tähelepanelik liikleja

3) *Mina ja töö*: erinevad ametid, tööriistad ja vahendid.

Laps õpib ka tööd tehes ning lapse töö on seotud tema enda eluga. Tööl on alati eesmärk ning see saavutatakse töövahendite oskusliku kasutamisega. Töö koolieelses eas on seotud mänguga:

- lapsed matkivad mängus täiskasvanu tööd;
- praktilisse töösse lülitatakse mängu elemente;
- mänguprotsess võib ise esile kutsuda vajaduse tööks.

4) *Säästlik tarbimine*: jäätmed, tarbimine, säästev vahendite/materjalide kasutamine jms. Laps tutvub keskkonda hoidva ja säästva mõtlemisviisiga; suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ja käitub seda säästvalt. Õpib kasutama materjale, vahendeid säästvalt, otstarbekalt ja hoiab ümbritsevat (mänguasju, esemeid jms).

6.1.4. Korralduse põhimõtted

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- 3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltõlge tegema;
- 5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

6.1.5. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

<i>Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>
Ütleb vastuseks nime küsimisele oma eesnime	Ütleb vastuseks nime küsimisele oma ees- ja perekonnanime	Ütleb küsimisel oma vanemate eesnimed. Kirjeldab oma perekonda	Ütleb küsimisel oma koduse aadressi	Tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms
Nimetab küsimisel oma perekonna liikmeid ja loomi	Nimetab oma pereliikmeid, teab õdede ja vendade nimesid	Kirjeldab oma kodu, räägib oma vanavanematest	Kirjeldab oma kodukohta (kodu, pere, loomad, naabrid)	Kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone
Matkib täiskasvanu eeskujul enimtuntud elukutsete tegevusi	Teostab ettenäitamisel lihtsaid töövõtteid	Teab lasteaiatöötajate tööst	Nimetab oma vanemate ameteid,	Nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid
Leiab täiskasvanu juhendamisel teiste esemete seast Eesti lipu	Leiab Eesti lippu nähes erinevate värvuste seast Eesti lipu värvused	teab oma riigi pealinna, rahvust, keelt	Nimetab Eesti rahvuslindu ja lille	Nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone
Suhtleb teisest rahvusest lastega	Suhtleb teisest rahvusest lastega	Nimetab erinevaid rahvusi oma rühmas	Kirjeldab inimeste erinevusi ja abivahendeid	Mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused
Osutab küsimisel erinevatele toiduainetele	Nimetab toiduaineid ja esemeid, mis võivad olla ohtlikud	Nimetab tervist hoidvaid tegevusi Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev	Selgitab, kuidas hoida enda ja teiste tervist	Oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku

	Teab mõiste hea ja paha tähendust. Oskab vastavalt reageerida	Teab mõiste õige ja vale tähendust. Oskab andeks anda ja leppida	Märkab kaaslast, väljendab emotsioone teisi arvestavalt	Oskab keelduda tegevusest kui see on kahjulik ja ohtlik
			Selgitab, et suitsetamine ja alkoholi tarvitamine on kahjulikud	Kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib kahjustada tervist
Peseb ja kuivatab täiskasvanu abiga käsi ja nägu	Nimetab puhtuse jaoks vajalikke esemeid	Selgitab, miks peab ennast pesema ja kammima	Selgitab, miks igal lapsel on isiklikud hügieenitarbed	Järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist
Nimetab esemeid, mis on valmistatud puidust, plastmassist		Teab vajalikke esemeid: näit mobiiltelefon	Teab, et mõned inimeste loodud esemed mõjuvad loodusele halvasti.	Suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt
Leiab loodusest ja pildilt puu, lille ja seene	Nimetab tuttavaid loomi, linde	Teab, et mõned loomad elavad metsas, mõned kodus. Eristab okaspuid lehtpuudest	Nimetab tuttavaid loomi, puid, lille ja kirjeldab nende välimust	Kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi
Teab, et öösel magatakse ja päeval ollakse ärkvel	Nimetab talve ja suve	Oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada.	Nimetab kõiki aastaaegu	Kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevatel aastaaegadel
Täiskasvanu eeskujul matkib liigutuste ja häälega erinevaid ilmastiku-nähtusi	Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu	Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust, õhku	Kirjeldab erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele, inimestele	Selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad
Osutab küsimisel päikesele	Oskab küsimise korral iseloomustada ööd (on pime) ja päeva (on valge)	Eristab päeva ja ööd, ning seostab seda taimede ja loomade tegevusega	Nimetab ilmastiku-nähtusi ja kirjeldab neid	Selgitab ilmastiku-nähtuste sõltuvust aastaaegadest, öö ja päeva vaheldumisest
Viskab täiskasvanu eeskujul prahi prügikasti	Leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta	Põhjendab, miks visatakse prahit prügikasti	Kirjeldab, kuidas jõuab prügi prügimäele	Mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale
Osutab küsimisel teravale esemele, mis võib haiget teha.	Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud	Nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud	Nimetab hädaabi numbri 112. Selgitab, miks ei tohi võõraga kaasa minna.	Kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;
Osutab küsimisel maanteel sõitvatele autodele, bussidele	Teab valgusfoori tulede tähendust. Teab kõnni- ja sõiduteed	Põhjendab helkuri kandmise vajadust. Selgitab ülekäiguradade ja valgusfooride vajadust	Ületab iseseisvalt ohutult sõidutee. Teab, et jalgrattaga sõites peab kandma kiivrit	Teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga sõita

6.2. VALDKOND *KEEL JA KÕNE*

6.2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesist lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

6.2.2. Valdkonna *Keel ja kõne* sisu:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Lapse kõnet ja sõnavara arendatakse kõikides tegevustes (olmetoimingutes, õppekäikudel, vestlustes, vaatlustel, mängudes, kunsti-; liikumise-; muusika-; jne tegevustes). Igas tegevuses on kõnearenduslik osa.

6.2.3. Korralduse põhimõtted

- 1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- 2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalsetes suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- 3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- 4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- 5) mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

6.2.4. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

<i>Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>
Kasutab suhtlemisel peamiselt mitteverbaalseid vahendeid	Kasutab erinevat intonatsiooni ja hääle tugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist	Algatab ise aktiivselt suhtlust eakaaslastega	Räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta. Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi.	Tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga
Vastab täiskasvanu küsimustele ja korraldustele tuttavas situatsioonis	Räägib 2-3 lausega mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest	Mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemustega	Suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid	Saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida

Kasutab suheldes mitteverbaalseid vahendeid koos üksikute sõnadega	Osaleb dialoogis, väljendab oma soove ja vajadusi	Vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal	Räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta	Suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda
Suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal	Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lause	Annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil	Jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausetega täiskasvanu suunavate küsimuste abil	Jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid Vahendab ka oma tundeid
Kasutab tuttavas situatsioonis 1-2 sõnalisi lauseid	Mõistab ja kasutab 3-5 sõnalisi lihtlauseid	Kasutab eri tüüpi lihtlauseid sh koondlauseid	Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid	Kasutab kõnes aktiivselt lihtlauseid
Kasutab üksikuid käände- ja pöördevorme juhuslikult mõne sõna puhul	Kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme, tegusõna käskivat kõneviisi, tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme	Kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme. Kasutab tingivat kõneviisi	Kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme	Kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses
Kasutab 1-2 sõnalisi lauseid	Kõneleb seostatult, kasutades 4 sõnalisi lauseid omadus- ja määrsõnaga	Kasutab nimisõnu, tegusõnu, asesõnu, omadus- ja arvsõnu. Kasutab mineviku vorme, ütleb riimuvaid sõnu	Moodustab grammatiliselt õigeid lauseid, kasutab õigesti laadivhetuslikke sõnu, oskab leida vastandsõnu	Valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada
Hääldeb sõnades õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid	On omandanud põhilise osa häälikutest	Hääldeb sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid	Tabab hääliku asukoha sõnas. Teab vältete erinevusi	Hääldeb oma kõnes ja etteõeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid
	Matkib Lugemist ja kirjutamist kritseldades kriidi või pliiatsiga	Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti	Loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis	Tunneb tähti ja loeb kokku 1-2 silbilisi sõnu. Tunneb kirja pildis ära mõned sõnad
	Jäljendab tähtede kirjutamist	Kirjutab oma nime näidise järgi	Kirjutab oma nime trükitähtedega	Kirjutab trükitähtedega 1-2 silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega
	Loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust, lastelaulu	Oskab lugeda lihtsaid lasteluuletusi. Laulda laule kindla dünaamikaga	Julgeb esineda, oskab kuulata teiste esinemist. Loeb peast neljarealisi luuletusi	Teab peast emakeelseid luuletusi ja laule ning liisusalme

6.3. VALDKOND *EESTI KEEL KUI TEINE KEEL*

6.3.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;

- 3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

6.3.2. Valdkonna Eesti keel kui teine keel sisu:

- 1) kuulamine;
- 2) kõnelemine;
- 3) Eesti kultuuri tutvustamine.

6.3.3. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- 2) pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- 3) suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- 4) korratakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- 5) vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- 6) valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
- 7) pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates.

6.3.4. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Tunneb huvi eesti keele vastu. Kuulab ja tajub eesti keele kõla	Reageerib adekvaatselt lihtsamatele korraldustele. Oskab vastata küsimustele	Tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid	Mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet
Kordab järele lihtsamaid sõnu	Kordab järele õpitud sõnu ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamisel	Kasutab õpitud sõnu esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks	Tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes
Saab aru korraldustest ja toimib vastavalt	Kuulab eestikeelseid korraldusi ja kasutab neid kõnes	Reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele	Saab aru korraldusest ja toimib vastavalt
Saab aru lihtsatest küsimustest ja reageerib sellele õpitud sõnavara piires	Mõistab lihtsamaid õpitud küsimusi. Hääldeb järele kuuldu sõnu	Mõistab õpitud küsimusi. Oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid	Saab aru lihtsast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires
Kasutab kõnes sobivaid viisakus-väljendeid	Teab õpitud lihtsamaid viisakusväljendeid	Kasutab õpitud viisakus-väljendeid	Kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid
Teab lihtsamaid eestikeelseid laule	Teab peast õpitud eestikeelseid laule ja luuletusi	Teab peast õpitud eestikeelseid laule ja luuletusi, ka liisusalme	Teab peast õpitud eestikeelseid luuletusi ja laule

Tunneb huvi Eesti rahvussümbolite vastu	Tunneb ära Eesti lipu, rahvuslille ja -linna	Tunneb Eesti rahvussümboleid ja oskab neid nimetada. Teab EV presidendi nime ja pealinna Tallinn	Oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid, tuntud inimesi
---	--	--	--

6.4. VALDKOND *MATEMAATIKA*

6.4.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

6.4.2. Valdkonna *Matemaatika* sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid.

6.4.3. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

6.4.4. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

<i>Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>
Rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse alusel, näiteks värv	Otsustab, kas nimetatud ese kuulub antud hulka	Rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel	Oskab moodustada hulki erinevate tunnuste alusel	Määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi
Leiab erinevate esemete hulgast <i>palju ja üks</i>	Paaride moodustamisega saab teada, et esemeid on võrreldavates	Võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on <i>rohkem kui</i> ,	Võrdleb arve ja hulki: <i>on suurem kui, on väiksem kui</i>	Võrdleb hulki, kasutades mõisteid <i>rohkem, vähem, võrdselt</i>

	<i>hulkades sama palju ehk võrdselt</i>	<i>vähem kui</i>		
Loendab asju kolme piires ning vastab küsimusele <i>mitu on?</i>	Loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5ni	Tutvub arvudega 10ni	Loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni Tunneb numbrimärke	Teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust (ka tagurpidi) ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada
Loendab esemeid kolme piires	Moodustab uue suuruse (3-5) ühe lisamise teel ja sõnastab loendamise tulemuse	Kasutab järgarve kuni viieni (mitmes?)	Oskab nimetada antud arvule eelnevat ja järgnevat arvu.	Liidab ja lahutab 10 piires ning tunneb märke +, -, =
		Võrdleb esemete hulki	Paneb kokku kahe hulga esemed ehk liidab Võtab hulgast esemeid ära ehk lahutab	Koostab kahe hulga järgi matemaatilisi jutukesi
Juhendamisel leiab etteantud esemete hulgast teise samasuguse eseme	Rühmitab antud kahesugused esemed kaheks ühesuguste esemete hulgaks ühe ühise tunnuse alusel	Rühmitab antud erinevaid esemeid ühe etteantud tunnuse alusel	Võrdsustab antud erinevate esemete hulgad esemeid ümber paigutades	Järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm)
				Rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi
Juhendamisel paigutab esemeid üksteise sisse, peale	Juhendamisel määrab enda ja esemete asukoha ruumis teiste esemete suhtes sõnadega <i>peal, all, sees, taga, ees</i>	Nimetab inimese või eseme asukoha teise inimese või eseme suhtes, kasutades õigesti sõnu <i>üleval, keskel</i>	Kirjeldab inimese või eseme asukohta teise inimese või eseme suhtes, kasutades õigesti sõnu <i>kõrval, ääres</i> .	Kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil
				Oskab öelda kellaaega täistundides
Matkib täiskasvanu juhendamisel mängus öö ja päeva tähendust	Nimetab ja kasutab ööpäeva osade määramisel sõnu <i>öö, päev</i>	Nimetab kõik aastaajad ning kirjeldab nende kogetavaid tunnuseid	Nimetab õiges järjekorras kõik nädalapäevad	Nimetab nädalapäevi, kuid, aastaagu, teab oma sünnikuud ja päeva
			Matkib täiskasvanu juhendamisel mängus öö ja päeva tähendust	Mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nõör vms)

Juhendamise järgi eraldab etteantud esemete hulgast suurema või väiksema eseme	Suudab leida ja nimetada milline kahest eritüübilisest esemest on suurem- väiksem, pikem- lühem	Küsimuse põhjal kirjeldab, millised osutatud ümbritsevatest esemetest on teistest suuremad jne	Suudab otsustada ja nimetada, milline ese etteantud esemetest on lühem, pikem või ühepikkune jne	Eristab enam- kasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (<i>kroon, sent, meeter, liiter, kilogramm</i>) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse
Kompimise- javeeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid	Eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuealalt ja tänaval	Näeb ja oskab kirjeldada ruudu ning ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida ümbritsevast sarnaseid kujundeid	Leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, koostab mustreid, laob pilte kujunditest	Leiab erinevate kujundite hulgast kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid

6.5. VALDKOND *KUNST*

6.5.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatab, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatab kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

6.5.2. Valdkonna *Kunst* sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

6.5.3. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- 6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- 7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödese tolerantse

suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

6) loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;

7) koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;

8) kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.

6.5.4. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Huvitub ümbritsevatest asjadest, esemetest, nähtustest	Vaatleb ja osutab ümbritsevatele asjadele, olles avatud uuele ja huvitavale	Teab erineva suurusega esemeid ja tajub esmaselt nähtuste omavahelisi seoseid	Märkab loodust erinevatel aastaaegadel, kasutab ja väljendab saadud infot kunstitegevustes	Leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil
Vaatleb pilte, raamatuid	Vaadates erinevaid pilte, raamatu-illustratsioone vastab esitatud küsimustele	Vaatleb omal algatusel raamatu-illustratsioone ja kunstitöid ja esitab nende kohta küsimusi	Kasutab raamatu illustratsioone oma töö lähtealuseks	Väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid
				Kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid
Täiendada õpetaja poolt etteantud joonistust	Suudab joonistada <i>peajalgseid</i>	Oskab kujutada poissi ja tüdrukut.	Kujutab inimese iseloomulikku välimust ja riietust	Kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu
Julgeb osaleda kunstitegevuses	Tegutseb suunamisel ja enamasti lõpetab alustatud töö	Väljendab soovi alustada kunstitegevust	Enamasti teeb töö lõpuni või pakub ise võimaluse lõpetada töö hiljem	Keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö
Eristab õpetaja juhendamisel erinevat ehitus-, looduslikku vms materjali.	Matkib täiskasvanu tegevust lihtsa eseme valmistamisel, kasutades etteantud erinevaid materjale	Ettenäitamisel ühendab erinevaid materjale (looduslik ja paber jne)	Valib erinevate meisterdamismaterjaalide vahel ja püüab neid omavahel sobitada	Loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest
	Koostab lihtsaid mustreid	Valib kaunistus motiivi ja kannab juhendamisel templi, trafareti või šablooni abil selle omavalitud kohale	Märkab mustri rütmi ja suudab jätkata mustri moodustamist	Koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;
Suunavate küsimuste abil leiab piltidelt tuttavaid esemeid ja nimetab neid	Põhjendab, miks töö, pilt meeldib	Kunstitöö vaatlemisel vastab suunavatele küsimustele	Annab oma tööle hinnangu ja Põhjendab oma arvamust	Kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu

6.6. VALDKOND *MUUSIKA*

6.6.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

6.6.2. Valdkonna *Muusika* sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

6.6.3. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalne tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu Keel ja kõne, Kunst jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- 6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

6.6.4. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

<i>Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>	<i>6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused</i>
Kuulab, jälgib õpetaja laulu	Huvitub laululistest tegevustest. Püüab õpetajaga kaasa laulda	Laulab rühmaga ühtses tempos	Laulab väljahingamisel loomuliku häälega	Laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega
Kordab lihtsamaid rahvalaulu fraase	Osaleb laulude esitamisel (plaksutab või laulab kaasa).	Laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule	Esitab laule rühmaga ühtses tempos;	Laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansambelis kui ka üksi
Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusika palast	Reageerib emotsionaalselt vastavalt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigub kehaga vmt)	Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrasteid meeleolusid liigutuste ja liikumisega	Väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste kaudu	Suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada

Eristab kuulmise järgi tamburiini ja kõristit	Eristab kuulmise järgi trummi, metallofoni ja laulu	Tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule	Eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu Ansambli mängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos	Eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu Mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansamblis
Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile	Liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit	Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente Osaleb laulumängudes	Muudab liikumist vastavalt muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumisele, arvestades pulssi ja meetrumit	Liigub vastavalt muusika meeleolule
Sooritab tuntud loomade, lindude liikumist	Liigub loovalt vastavalt muusika iseloomule.	Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu; kasutab rohkem miimikat ja pantomiimi	Mõtleb iseseisvalt välja tantsuelemente	Väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.
Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulnud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi)	Mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel, randmekuljustel, väikesel trummil ja marakal	Mängib rütmipille muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks. Eristab kuulates neid tämbri järgi.	Mängib rütmisaateid lasteriimidele ja -lauludele. Ansambli mängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos.	Mängib rütmi- ja meloodiapillidel lihtsamaid ostinato kaasmänge (lühikest korduvat rütmi-, viisi- või meloodialõiku). Mängib pilliansamblis.

6.7. VALDKOND *LIIKUMINE*

6.7.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

6.7.2. Valdkonna *Liikumine* sisu:

- 1) kehalise kasvatusalased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

6.7.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutuoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;

- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
- 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- 4) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- 5) mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordinatsiooni, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

6.7.4. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Sooritab harjutusi aktiivselt ja entusiastlikult		Sooritab harjutusi õpetaja korralduste ja sõnalise seletuse järgi	Teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires	Keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks
Liigub õpetaja juhendamisel ohutult	Arvestab rühmakaaslasi aktiivses tegevuses	Õpitud tegevutes kasutab ohutuid liikumisviise	Talub kaotust võistlusmängudes	Peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid
Sooritab põhiliikumisi, säilitab tasakaalu nii tasakaalupingil kui vähendatud pinnal. Säilitab kõndides ja joostes sihi	Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes	Teeb koordinatsiooni tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi	Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes	Sooritab põhiliikumisi pingeabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised
Teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi	Sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni	Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi	Säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu	Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi
Kõnnib piiratud pinnal.	Säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal	Valitseb oma liigutusi koordinatsiooni ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes	Sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi	Säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel
Hüpitab käes palli ning jälgib selle suunda		Teeb harjutusi väikevahenditega.	Käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses. Ronib varbseinal vahelduva sammuga ning täidab lisaülesandeid	Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt

Sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi	Teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ning kaaslastega	Sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni	Valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu	Matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel
---	--	---	---	---

7. LAPSE ARENGU HINDAMINE

7.1.LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED

1. Lapse arengu sh koolivalmiduse analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.
2. Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Pedagoogid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel ning lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes.
3. Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.
4. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.
5. Lasteasutuse pedagoogiline nõukogu otsustab, milliseid meetodeid kasutada lapse arengu hindamisel. Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust.
6. Vähemalt üks kord õppeaastas viib pedagoog lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguvestluse, mis:
 - 1) annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
 - 2) selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes.
7. Lapse arengu hindamise ja arenguvestluse tulemus dokumenteeritakse «Isikuandmete kaitse seaduses» sätestatud tingimustel.

7.1.1. Lapse arengu hindamise eesmärgid:

- (1) Määratleda lapse arengulised saavutused;
- (2) Selgitada välja lapse erivajadused, õppimise ja õpetamise eripära;
- (3) Vajadusel koostada lapsele individuaalne õppekava;
- (4) Aidata lapsel ise enda arengut ja edasiminekut näha;
- (5) Toetada lapse õppimist.

7.1.2 Lapse arengu hindamise korraldus

Lapsevanematele tutvustatakse lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust rühma koosolekul õppeaasta algul.

Õpetaja vahetab lapsevanemaga lapse arengualast informatsiooni igapäevaste vestluste ajal.

Õpetajad jälgivad lapse arengut, hindavad ning täidavad kaks korda õppeaastas lapse arengu hindamise tabeli.

7.1.3. Lapse arenguhindamise tabel

Lapse arengu hindamiseks on väljatöötatud nõutud pädevuste kriteeriumid tuginedes riiklikule õppekavale ja lasteaia õppekava üldoskuste ning ainevaldkondade lapse arengu eeldatavatele tulemustele. Rühmaõpetaja teeb lapse arengu jälgimisel ja hindamisel koostööd teiste lapsega tegelevate pedagoogidega ja logopeediga (lisa 8).

Lapse arengu hindamisel kasutame järgmisi meetodeid:

- laste vaatlus igapäevatoimingutes,
- laste tööde (joonistused, töövihikud ja -lehed jm) analüüs.
- laste igapäevase suhtlemise ja toimingute jälgimine;
- laste jälgimine vabamängus;
- laste jälgimine õpetaja poolt kavandatud õppetegevustes;
- intervjuud ja vestlused lastega üksikult.

Pikema tagasiside lapse arengust annab õpetaja arenguvestlusel, mis toimub üks kord õppeaastas (kevadel) vajadusel rohkem.

7.2. ARENGUVESTLUS

Arenguvestlus annab lapsevanemale tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest ning selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes.

Lastevanematele antakse enne arenguvestluse toimumist koju ettevalmistavad küsimused, et saada nende seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes. Lapse arenguvestlusest tehakse kokkuvõtte (lisa 9).

7.3. KOOLIVALMIDUSE HINDAMINE

Lasteasutuse õppekava läbinule annab lasteasutus välja koolivalmiduskaardi, milles on kirjeldatud lapse arengu tulemused.

7.3.1. Koolivalmidus

Koolivalmidus on lapse valmisolek õpitegevuse alustamiseks, mis väljendub lapse soovis õppida, omandada uusi teadmisi, jälgida ja täita täiskasvanute selgitusi ja korraldusi.

Koolivalmiduse kujunemist jälgitakse pedagoogide ja logopeedi poolt lapse arengu analüüsimise käigus kogu koolieelse perioodi vältel. Koolivalmiduse hindamine toimub lapse arengu analüüsimise põhjal (lisa 10)

Koolivalmiduse hindamiseks viiakse läbi:

- (1) Vaatlused (kogu aasta jooksul).
- (2) Lapse arengu hindamine (sügisel ja kevadel).

Eesmärk: Lapse sujuv üleminek kooli. Teave koolieelsest arengust võimaldab jätkata koolis lapse (sh erivajadustega lapse) arengu / toimetuleku jälgimist, õpetuse individualiseerimist ja diferentseerimist ning vajadusel kohest tugiteenuste osutamist.

Koolivalmiduskaardi sisu on last positiivselt kirjeldav.

Lapse koolivalmiduse hindamisel saadud arengu tulemusi kirjeldatakse üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades lapse koolivalmiduse kaardil, tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed (lisa 11).

Koolivalmiduskaardile märgitakse lapse lasteasutuses viibitud ajaperiood.

Koolivalmiduskaardi allkirjastavad selle koostamisel osalevad isikud: rühmaõpetajad, eestikeelne õpetaja, muusika-ja liikumisõpetaja, lapsevanem (eeskostja) ja lasteasutuse direktor. Koolivalmiduse kaardi sisu arutatakse läbi eelnevalt koos lapsevanematega ning täidetakse hiljemalt 31. maiks.

Lapsevanemale edastatakse lapse koolivalmiduse kaart paberkandjal, teine koopia säilitatakse lasteasutuses.

Koolivalmiduskaarti säilitatakse lasteasutuses viis aastat.

Vanem esitab koolivalmiduskaardi kooli, kus laps asub täitma koolikohustust (*Koolieelse lasteasutuse seadus § 16 lõige 5*).

8. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

8.1 Erivajadustega laps

Riikliku õppekava tähenduses on erivajadusega laps, see kelle võimetest, tervises seisundist (keha-, kõne-, meele- või vaimupuudega ning eriabi või erihoolust vajavad lapsed), keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.

- 1 Lapse varajane erivajaduste või andekuse määratlemine ning vastava arendustegevuse alustamine annavad parema võimaluse lapse arengu ja õppimise toetamiseks.
- 2 Kõik tegevused, milles rakendatakse lapsele erikohtlemist (logopeediline abi, IAK) viiakse läbi lapsevanema nõusolekul.
- 3 Lapse erivajadustest annavad lasteaia direktorile teada lapse vanemad või õpetajad.
- 4 Erivajadusega laps on kaasatud tavarühma tegevustesse, arvestades lapse individuaalsust ja erivajadusi. **Vajadusel ja vastavate tingimuste olemasolul moodustatakse lasteaias sobitusrühmi.*
- 5 Erivajadusega lapse, sealhulgas andeka lapse arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab direktor.
- 6 Et iga lapse arengut toetada, jälgivad õpetajad laste arengut, koguvad teavet nende vajaduste kohta ning julgustavad vanemaid pöörduma erispetsialistide poole.
- 7 Rühmaõpetajad teevad koostööd muusika- ja liikumisõpetajaga, logopeediga ja tervishoiutöötajaga.
- 8 Vajadusel moodustatakse lapse arengu toetamiseks tugivõrgustik, millesse kaasatakse erialaspetsialiste väljastpoolt lasteaeda.
- 9 Pedagoogid nõustavad ja toetavad peret nn arenguestluste vormis.
- 10 Vajadusel koostavad erivajadusega lapse õpetajad koostöös lapse vanematega lapsele individuaalse arenduskava. Individuaalne arenduskava (IAK) on kirjalik dokument, mis määrab kindlaks lapse arengulisi erivajadusi arvestava õppe individuaalsed eesmärgid ja eriabi teenused, mis on vajalikud õppeeesmärkide saavutamiseks. IAK koostatakse konkreetsele lapsele neis valdkondades, mille arengutase erineb eeldatavast eakohasest arengust. Konkreetse individuaalse arenduskava koostavad ja selle rakendamise eest vastutavad rühmaõpetajad ja logopeed, koostöös lapsevanemaga.
- 11 Lapsevanematel, kelle lapsele ei suudeta kohandada tavakeskkonda, soovitatakse pöörduda elukohajärgse nõustamiskomisjoni poole lapsele sobiva rühma leidmiseks. Vajadusel võib pöörduda Rajaleidja keskuse nõustamiskomisjoni aadressil Keskväljak 4, 41531 Jõhvi

(kaubanduskeskus Tsentraal) telefonil 58860704 või veebilehel <http://www.rajaleidja.ee/idavirumaa/>. Lasteaias koostatakse dokument mis antakse lapsevanematele (lisa 12).

8.2 Logopeediline korrektsioonitöö

Eesmärgid:

- (1) Kõnepuute ennetamine, varajane avastamine ja vajaduse korral harjutusravi;
- (2) Kõnepuude korrektsioon;
- (3) Häälikuseade;
- (4) Peenmotoorika arendamine;
- (5) Tajude, mälu ja tähelepanu treening;
- (6) Eeltöö lugema ja kirjutama õppimiseks.

Töökorraldus:

- (1) Igal õppeaastal septembri-oktoobrikuu jooksul viib logopeed rühmades läbi laste kõne uurimise ja selgitab välja logopeedilist abi vajavad lapsed.
- (2) Logopeed määrab abi vajavate lastega töötamise järjekorra ja koostab lapsele logopeedilise abi plaani.
- (3) Logopeed arvestab lastega tegevuste läbiviimisel rühmade päevakava.
- (4) Logopeedi tunnid toimuvad nii individuaal- kui ka grupi tundidena.
- (5) Logopeed teeb koostööd lasteaiaõpetajate ja vanematega.
- (6) Logopeed nõustab vanemaid ja juhendab õpetajaid laste kõne arendamisel.

9. LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Lasteasutuse pedagoogid teevad lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.

Pedagoog teavitab regulaarselt lapsevanemat lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest. Pedagoog loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes.

Lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja korraldamises. Õppeaasta esimesel koosolekul arutatakse ühiselt läbi õppetegevuste temaatika, õppekäigud, rühma ühised üritused. Kuulatakse ära ja arvestatakse vanemate ootustega. Lapsevanemate poolt tehtud ettepanekud ja osalus rühma töös kajastub rühma aasta tegevuskavas ning õppeaasta aruandes.

Õppeaasta algul valivad iga rühma lapsevanemad ühe liikme lasteaia hoolekogusse. Hoolekogu koosolekud toimuvad vastavalt hoolekogu tööplaanile.

Tagasisidet lasteasutuse tegevuse ning rühma töö kohta saadakse rahulolu küsitluste kaudu, mis toimuvad üks kord aastas kevadel.

9.1. KOOSTÖÖVORMID

Koosolekud: rühmak koosolekud neli korda aastas; hoolekogu koosolek üks kord kvartalis; uutele lapsevanematele koosolek üks kord aastas

Lapse arenguveestlused üks kord aastas vastavalt rühma tegevuskavale.

Individuaalsed vestlused vastavalt vajadusele ja üleskerkinud probleemidele.

Ühisüritused, mis tulenevad lasteaia ja rühma ürituste kavast ning on seotud rahvakalendri ning lasteaia traditsioonidega.

Projektid osalemine erinevate projektide raames toimuvatel üritustel või väljasõitudel.

Rühma ühisüritused, mille temaatika ja aja kavandab iga rühm vastavalt tegevuskavale.

E-keskkonnas kirjalikud teated (ELIIS, e-mail) ja info teadetetahvil: rühmainfo, menüü, nädalaplaan, üritused, teated jm.

Avatud uste päevad lasteaia tegevuse tutvustamiseks vanematele ja üldsusele, mille käigus saab külastada õppetegevusi ja tutvuda lasteaia töökorraldusega.

Uute laste kohanemine lasteaiaiga, kus kõikidel uutel lastel on koos vanemaga võimalus olla õues.

10. LASTEAIA ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Õppekava uuendamine ja muutmine toimub alljärgnevatel põhjustel:

- seaduse ja omavalitsuse määruste muutumisel;
- parendamise eesmärgil ja uute ettepanekute tegemisel.

Lasteaia õppekava arendavad lasteasutuse pedagoogid, kaasates vanemaid.

Lasteaia õppekava kinnitab direktor pedagoogilise nõukogu ettepanekul, kuulates ära hoolekogu arvamuse.

LASTEAED KAKUKE ÕPPEKAVA LISAD:

Lisa 1. Õppijate digipädevusmudel ja hindamiskriteeriumid

Lisa 2. Lasteaia tegevuskava kuuplaan

Lisa 3. Päevakava

Lisa 4. Teematiline tegevusplaan

Lisa 5. Saali kasutamine kava

Lisa 6. Ülevaade rühma 20..-20.. õppeaasta tegevusest

Lisa 7. Rühma kuuplaan

Lisa 8.

1,5 - 3 aastaste laste arengu hindamise tabel;

3 - 4 aastaste laste arengu hindamise tabel;

4 - 5 aastaste laste arengu hindamise tabel

5 - 6 aastaste laste arengu hindamise tabel

6 - 7 aastaste laste arengu hindamise tabel

Lisa 9. Arenguestluse küsimustik lapsevanemale

Lisa 10. Koolivalmiduse hindamine

Lisa 11. Koolivalmiduskaart

Lisa 12. Lapse individuaalse arengu jälgimise kaart (Rajaleidja)